

Vitrăliu

PERIODIC AL CENTRULUI INTERNAȚIONAL DE CULTURĂ ȘI ARTE "GEORGE APOSTU" -
BACĂU - ANUL II (NR.3) 1993
TEL. 093-14.55.15, FAX 093-13.42.68

IONEL JIANU

TRIPTIC PENTRU APOSTU

George Apostu a fost cel mai vrednic urmaș al lui Constantin Brâncuși. Nimeni n-a înțeles bine lecția de artă a lui Brâncuși, nimeni n-a pătruns mai adânc rosturile creației sale.

George Apostu declara: „Pentru sculptorii români din generația mea, Brâncuși a fost o clipă și un îndrumător spiritual. Datorită lui, tinăra sculptură românească a putut evita predominarea statuarei și constrîngerii realismului socialist, datorită lui el a înțeles ce înseamnă întoarcerea la adevăratele izvoare ale artei populare și a putut să realizeze opere originale la nivelul creației mondiale”.

În celebrul său ciclu *Tată și Fiul*, care constituie capodopera creației sale, George Apostu s-a povestit pe sine: a evocat filiația dintre el și Brâncuși. Părintele său spiritual era Brâncuși, înfățișat prin falnicul trunchi de stejar cioplit pentru a înfrunta vremea, pe cînd Fiul care se confunda cu imaginea Tatălui în același timp, era chiar Apostu. Sculptura devenea astfel o confesiune, o tainică mărturie a propriei sale năzuințe.

Al doilea ciclu important din opera lui George Apostu este acela al *Fluturilor*, care evocă zborul – tema principală a lui Brâncuși – și exprimă dimensiunea poetică a artei sale. *Fluturii* sînt asemenea unor ramuri de copaci, care se desfrîșoară în spirale lungi de cîțiva metri, vrînd să capete spațiu, să învingă balzul de materie și să dea iluzia zborului. Apostu spunea: „Pentru mine, *Fluturii* înseamnă o lume de vis, o lume imaginară în care am cunoscut bucurii intense, clipe de neuitat, *Fluturii* mei se ridică spre soare, spre lumină. În grădina-atelier de la Băneasa, aveam o mulțime de *Fluturi* care alcătuiau un fel de pădure fermecată. Poate că ei exprimau năzuința sufletului meu către cerul libertății”.

Al treilea ciclu semnificativ din opera lui George Apostu este acela al *sculpturilor înfățișînd un Christ răstignit*. Și aici, arta lui Apostu devine confesiune, exprimînd cu patetică intensitate, propria lui înțînire cu moartea. Toate variantele acestui ciclu sînt cioplite în lemn și pictate, uneori, cu cîteva pete roșii de sînge, care accentuează drama umană. Dar ceea ce transfigurează materia este caracterul sacru al imaginii, misterul prin care divinitatea adoptă o formă umană, de o cutremurătoare frumusețe. E. M. Cioran scria că ciclul acestor *Christi* răstignii „izvorăște din adîncul ființei artistului, din propriul lui calvar”.

George Apostu a fost un mare artist înnăscut. Meșteșugul se poate învăța. Artă însă este un har. Și Apostu a avut acest har, dăruit de Dumnezeu.

La el, arta se împletea cu viața. Trăia pentru arta lui, iar la rîndul ei, arta îi umplea viața. Își iubea materialul pe care-l cioplea, cu care se lupta și se înfrunta frățește. Prefera cioplitul, care-i îngăduia un contact nemijlocit cu materia și cerea un vajnic efort pentru a trezi la viață forma ascunsă în trunchiul de copac sau în blocul de piatră.

George Apostu a avut, în scurtă sa viață, o activitate prodigioasă. În mai puțin de un sfert de veac, el a realizat 40 de monumente și

sculpturi în aer liber, a avut 13 expoziții personale, a luat parte la peste 70 de expoziții colective – de la Bienala din Tinerilor din Paris la Bienala din Veneția. De la Bienala din Sao-Paulo din Brazilia la Trienala din New Delhi în India. A fost unul dintre promotorii Simpozionelor de sculptură și a luat parte la cele din Grenoble, Măgura, Costinești, Siklos – (Ungaria), Lindabrunn (Austria), Krapina (Jugoslavia), Suwako (Japonia). A vînturat lumea, presărîndu-și pretutindeni operele, în Canada, Norvegia, Danemarca, Finlanda, Japonia, Italia, Grecia, Spania, Anglia, Statele Unite ale Americii și mai ales Franța.

George Apostu a adus un spirit nou în sculptura contemporană: o vigoare și o vitalitate a formei, o prezență în lume prin care se manifestă unitatea dintre sensibil și spiritual. Poate că tocmai prin această prezență în lume.

(continuare în pag. 8/II)

DAN HĂULICĂ

SENSUL PRIMORDIALULUI

Franchetea marii sculpturi nu e niciodată volubilă. Un grup din ciclul numit „Tată și fiu” – caracteristic pentru George Apostu – își poartă masa verticală într-un elan de nudă frontalitate, ca o fațadă de o netezime oarbă. Dar, dinspre margini, lemnul compact lasă vizibil un profil în zig-zag; ca și cum, în progresiunea creșterii sale, trunchiul și-ar împinge pe laturi accidentele. Centrală, în această artă, ca un miez ultim, rămână tăcerea.

Pure de balast anecdotic – chiar dacă se cheamă „Tată și fiu” – atare sculpturi ne stau în față cu un fel de integră stomatică:

misterioase și totodată clare, așa cum sunt și raporturile de viață, fundamentale, pe care le semnifică. Par să impună o abordare care-i la antipodul ductilității analitice: intr-adevăr, cum să depiezi isteț astfel de grele lespezi, cum să le mînuiești fără abuz bogăția îndărătică?

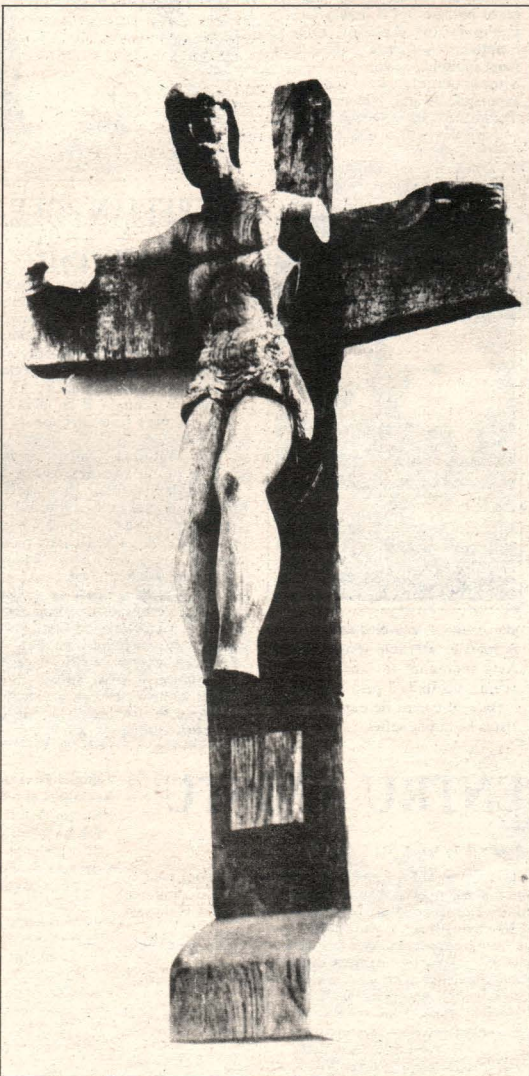
Și nu e vorba numai despre acel soi de robustă deciziune, pe care o

iscă și întreține lemnul, când sculptorul are a-i smulge un enunț esențial: când despică, în buștenii bătrâni, blăniile ce vor clădi, propriindu-se neclintit, atâtea drepte alcături, proprii oricărui spațiu creat de Apostu. Mereu prezente, tutelar fidele, duhul lor grav îl însoțește, în reculegerea grădini-atelier, ca și în rumoarea emulațiilor internaționale. Aș pomeni, astfel, din 1967, atmosfera febrilă, de pariu incitant înconjurînd Simpozionul de sculptură de la Grenoble. Era în ajunul Jocurilor Olimpice de iarnă, ce urmau să se țină acolo, se inaugura arhitectura ambicioasă a lui Wogenski, se pregăteau ample confruntări de înăesturi și apititudini artistice, nu doar sportive. – Béjart, bunăoară, compunând coregrafie pe texte de Baudelaire. Simpozionul reunea sculptorii indiscutabil originali, unii bine cunoscuți, de la Lipsi și Descombin la Roussil, de la francezi la canadieni și japonezi, maghiari și chei:

În această electrică, meridională încărcătură de curiozitate, la început perplexă, apoi tot mai admirativă, sculptorul nostru pornise la un travaliu temerar: dispunea numai de două luni, ca să pună în picioare, în fața chiar a Primăriei, pe locul care i se hărăzise, trei statui de piatră, înalte de vreo 5 metri fiecare „Personaje” sau mai degrabă obeliscuri auster figurative, Apostu voia să rostească prin ele, încă o dată, nu o balzaciană mistică a paternității, ci cuvîntul, încrezător vitală, a întregului său ciclu „Tată și fiu”. Uimea prin certitudinea lui ardentă și tainică, nu numai prin nemăsura efortului: „Diavolul Apostu la lucru” – suna, în acele zile, titlul unei emisiuni care i s-a consacrat la Televiziunea Franceză. Iar o fotografie mai de tîncu, întipărită aceeași nedomolită, calmă cerbicie, îl arăta agățat de schele, mărunț lângă masa imensă a pietrei: care lângă el, enigmatic, creștea ca un obraz de sfînx egiptiac. (din Secolul 20 nr. 22/1979)

DIN SUMAR :

- MĂRTURII NECENZURATE DESPRE GEORGE APOSTU (SORIN DUMITRESCU)
- NOUĂ ARTIȘTI LA A TREIA EDIȚIE A TABEREI DE SCULPTURĂ: CONFESIUNI DE ATELIER, PROIECTE
- SIMBOLUL PURTĂTOR DE SENS (VALENTIN CIUCA)
- MOȘTENIREA LUI APOSTU (TUDOR OCTAVIAN)
- SEMNE CREȘTINE (LIDIA BLIDARIU)

Vitrăliu

O tribună deschisă dialogului

Fiecare instituție este reprezentată de imaginea pe care o lasă în conștiința oamenilor faptele pe care le face într-un anume interval de timp.

O instituție este vie atîta timp cît se pastrează într-un flux permanent al faptelor ziditoare.

Una dintre acestea – „VITRALIU”, revistă de Cultură, Artă, Informații, aflate acum pe un nou drum al căutărilor, într-o nouă formulă de colaborare, se dorește a fi în continuare, acel spațiu de dialog al ideilor estetice, deschis celor împătimitii de frumos, celor care au ce spune și arată semenilor trezindu-le astfel, gustul pentru tot ceea ce este merit a însuși vieții spirituale a omului.

Într-un timp al distorsionilor de orice fel, al rupturilor, incriminării și suspiciunii, noi credem că aceasta este una din imaginile certitudinilor fără de care suntem în pericolul de a ne pierde pe noi înșine, de a ne ratați.

Fie ca această nouă încercare pe drumul fertii al căutărilor să nu înșele așteptările.

De fapt menirea instituției noastre este de a reuni creatorii și teoreticienii artei pe care să-i implicăm în subiecte colocviale de interes reciproc, participarea publicului fiind o cerință normală în demersul receptării.

Vitrăliu se dorește o tribună deschisă acestui dialog, care să provoace și să incite ideile novatoare.

DIRECTORUL
Centrului Internațional
de Cultură și Arte
„George Apostu”
GHEORGHE POPA

milenare, cît felul "irațional" al sculptorului de a-și organiza lucrul. Neolitic, e mai ales comportamentul lui în fața lemnului și a pietrei, ca substanțelor ale cosmosului, cu consistență de-a dreptul magică. Proiectul însă, vizează tot timpul prestigiul "insolent" al modernității.

• O sentință remarcabilă ca multe altele, a sculptorului George Apostu: "Ideea trebuia să fie la nivelul sculpturii și sculptura la nivelul ideii".

* Apostu, pentru artiștii români, este simbolul unei rezistențe pe cît de dibace, pe

arît de originale, față cu rîul înțepit al lumii. Emulii și moștenitorii timpului dizident pe care l-a odrăslit cu răbdare, pot fi recunoscuți cu ușurință, oricît ar fi de amestecați cu ceilalți artiști.

"Școala pe care a avut răgazul s-o legitimeze spiritual, în stare să surpe rîul și urful-care ne țin prizoniere viețile, prin echilibrul tenace al încăpățînării.

* Bărbatul tînăr, plesind de vigoare campestră, purtînd veșminte aspre de in direct pe piele, pe care l-au putut zări uimiți participanții la expoziția lui de debut, avea să se amestece, în deceniile următoare, cu o

droaie de lume, tîrîndu-și crucea pretutîndeni pe unde i-au ținut calea ispitirile de tot felul.

Boema toxică și prolixă, securiștii, activiștii, lepădăturile orașene mișunînd periculos pe traseele carierei lui în lume, n-au reușit să-i escaladeze netezimea proaspătă, căpățînoasă, a firii; lui, copilăros-mature, dispuse virtuții.

A învins, totuși, omul dîntii, încins cu o pinză curată de in.

• Unei singure isopitiri nu i-a putut face față genul simplu și generos al lui George Apostu: indiferenței noastre nerecunoscătoare. (din revista "Memoria" nr. 1/1990)

Vitrăliu

Patrimoniul pentru colecția Centrului de Cultură - Confesiuni de atelier - Proiecte

În fiecare an, în luna septembrie, Centrul invită un număr de 9 sculptori să participe la tabăra de creație, operele acestora, realizate în acest interval de timp, intrînd în patrimoniul instituției (la ora actuală, după primele două ediții, Centrul deține 19 lucrări în lemn ale unor importanți sculptori români). Să le dăm cuvîntul celor nouă sculptori prezenți la actuala ediție.

cîteva dintre operele marelui Apostu, despre care citisem numai și văzusem reproduceri.

Dar, la impactul direct, pe viu, cu opera sa, am rămas uluit. Cîtă libertate a gândului, cîtă frumoasă descăsușare, cît loc pentru meditație! Mi-a plăcut, mai ales, seria "Tată și fiu", atît de sugestivă, de bogată în semnificații.

Astfel că, în lucrarea mea, am căutat să păstrez vie o idee a lui Apostu, cea de aspirație spre înălțimi, de zbor liber, fără oprelișni.

GETA CARAGIU (București)

Centrul "George Apostu" este un mînușchi de flori, în el sunt cuprinse arta scrisului, arta sculpturii, arta picturii. Această simbioză caracterizează acest lăcaș de cultură.

Eu am pășit în el cu sfințenie, cu vrerea de a lăsa un semn în amintirea lui "BAȚ" (așa îl numeam noi pe Apostu), prieten, coleg de generație și frate. Este din partea mea o participare de suflet și sper să nu înșel așteptările celor care m-au invitat.

Această participare îmi împlinește și bucuria de a fi înconjurat de foști studenți și ajutat de ei.

Spațiul spiritual fizic sunt într-o armonie perfectă, stimulînd artizul la meditație, la creație.

Spiritul taberei este minunat, "unul pentru toți, toți pentru unul" din dorința de a lăsa fiecare o lucrare cu valoare artistică.

Această a treia ediție are în premieră participarea sculptorilor din Basarabia, prilej și pentru ei, și pentru noi de a ne cunoaște, de a

comunica și transmite unii altora experiența lor.

Mulțumim organizatorilor pentru strădania demnă de luat în considerare. Ei trebuie să ajute ca acest Centru să continue să existe, să fie viu și permanent.

Este nevoie de artă, de spirit, de suflet, să ne facă mai buni, mai cinstiți, mai credincioși.

ION ZDERCIUC (Chișinău)

Cred că această tabără e foarte binevenită. Mai ieșim din atelier, mai ieșim din noi înșine, lăsînd grijile zilnice undeva uitate. E un prilej de a lega prietenii, de a stabili un dialog spiritual, de a te relaxa muncind cu plăcere. Pentru că aici gîndurile și forțele îți sunt concentrate numai pentru creație. Și eu, ca și colegii mei de la Chișinău sunt pentru prima oară invitați în țară la o manifestare de acest gen și am fost chiar emoționat la aflarea veștii. Mi-au plăcut mult Centrul "George Apostu", Bacăul, galeriile de artă și muzeele vizitate, excursia de documentare făcută împreună.

Am fost, de asemenea, impresionat de expoziția "Semne creștine" pe care ma putut să o admir aici, la Centru. Am văzut tot cu mare bucurie sufletească, lucrările ale lui George Apostu despre care doar auzeam. Sper, așadar, ca această tabără să dăinuie, să se extindă, să fie mai amplă și să se poată face aici sculpturi de mari dimensiuni, care să innozeze acest frumos lăcaș de cultură.

MIRCEA DARIE DUP (București)

Lucrările lui Apostu îmi transmit o mare forță și cred că el este printre puținii artiști care poartă un adevărat dialog cu materialul, mai ales în lucrările care poartă un adevărat dialog cu materialul, mai ales în lucrările din lemn, în care tensiunile, mișcarea copacului, rămîn perceptibile. Se simte în opera lui o economie, un fel de atenție în a nu înăluna prea mult, în a păstra o dreaptă judecată. Este ca o frăție.

Acest sentiment îl trimite la tradiția populară. Nu cred că este bine spus, mai degrabă el vine de acolo. M-am bucurat cînd am auzit de crearea acestui centru, mai ales că tot timpul am senzația că la noi se duce o proastă politică culturală și că nu ne respectăm valorile. În acest sens, găsesc că inițiativa unui simpozion de sculptură la un centru care are ca patron spiritual unul dintre cei mai mari sculptori români, este una benefică.

ALEXANDRA TÎRȚĂU PICUNOV (Chișinău)

E prima oară cînd particip în țară, la o tabără de sculptură și îmi vine greu să exprim prin cuvinte toată bucuria pe care am trăit-o aici. În primul rînd, cînd am venit în România, m-au năpădit toate amintirile mele din copilăria și adolescența petrecute la București. Așa că totul aici a fost pentru mine ca un vis, fiind foarte impresionată de atmosfera caldă, prietenească în care am lucrat. De altfel, dintru început, atras de ideea de a cunoaște colegii

din țară și de a lucra împreună, ca frați ce suntem. Am fost bine primiți și deci m-am simțit ca acasă, gîndindu-mă deja să revin la Bacău ori de cîte ori voi avea ocazia. Să nu uit să spun că excursia la mînașirile din județul Neamț mi-a rămas pentru totdeauna întipărită în suflet, pentru că am văzut acolo numai minunății.

Consider că lucrarea făcută de mine în timpul acestei tabere de creație este un modest omagiu adus lui Apostu, unul dintre cei mai mari artiști ai neamului românesc.

Simpozion Național de estetică cu tema: Cultura estetică la sfîrșitul secolului XX

Centrul Internațional de Cultură și Arte "GEORGE APOSTU", Institutul de filosofie al ACADEMIEI ROMÂNE, ACADEMIA CIVICĂ au organizat în zilele de 23 și 24 octombrie 1993 la Centrul Internațional de Cultură și Arte "GEORGE APOSTU" din Bacău cel de al II-lea SIMPOZION NAȚIONAL DE ESTETICĂ cu tema: CULTURA ESTETICĂ LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XX.

Au participat: Dr. GRIGORE SMEU: Cultura estetică la sfîrșitul secolului XX; Prof. univ. dr. ALEXANDRU HUSAR: Orașul viitorului; Dr. MARIN AIFTINCA: Preocupări contemporane în estetica americană; GERMINA CHIROIU:

Estetica și "științele lejere"; Prof. IOAN NEACȘU: ABORDAREA PROSPECTIVĂ A ARTEI DIN PERSPECTIVĂ ESTETICĂ; Acad. ALEXANDRU SURDU: Muzică, filosofie și poezie în "spațiul mioritic"; ADRIAN BOERU: Estetica - încercare de descriere a sensibilității; Dr. DUMITRU RADU: Estetic și artistic în baicul clasic și modern; Prof. univ. dr. CONSTANTIN PARFENE: Teorie și analiză literară; CARMEN MIHAPACHE POPA: Estetica vestimentelor.

S-au lansat volumele: "Teorie și analiză literară" de CONSTANTIN PARFENE și "Ideea europeană", de ALEXANDRU HUSAR.

Alexandru Petru Galai... în dialog cu materia

Vtraliu

Sorin Dumitrescu

Mărturii necenzurate despre George Apostu

George Apostu este cel mai mare sculptor care a lucrat în România, pe când era răstignită, ca nici o altă țară, de arbitrarul doctrinei marxist-leniniste.

De câțiva ani buni, ca mulți alții, a suportat întreg spectrul de abjecție a represiei, îndreptată ticălos asupra artiștilor. Marginalizat aproape cu totul, mai întâi i-a fost dărâmat atelierul din str. Bateriei și tot atunci i-a fost amenințată cu demolarea și casa, cu grădina plină de forme uimitoare din lemn și piatră, grădina mirifică, devenită celebră cu mult timp înainte.

Sculptorul George Apostu n-a făcut niciodată

compromisuri. L-a respectat întodeauna pe Cel care l-a înzestrat cu har. Nu se cunoșc ciubucuri, lucruri de mîntuială, sau viziuni "îrguite". Arta lui a rămas, ca prin minune, necontaminată de răutatea și toxicitatea devastatoare moral a mediului comunist.

Avea o forță uriașă de muncă, o netezime genuină a hotărîrii artistice, care seamănă răzbit cu lipsa de șovăială a meșterilor populari. Și totuși, arta acestui om de geniu nu este citiți de puțin înrudită cu folclorul. Arta lui este o artă cultă, profund personală, tributară la urma urmelor avatarurilor creației moderne, prindînd de absolutism și monotonie.

La Apostu, nu altă imaginea e datoare tradiției

Gheorghe Zărnescu

Bursier al "Premiului Herder" - deținătorul - Premiului "George Apostu" - 1992

De câte ori mă gândesc la Apostu, îmi vine în minte un stejar falnic din locurile copilăriei mele, care cu cât își înfigea mai mult rădăcinile în huma dealului, cu atât ramurile sale se avântau mai falnice către porțile albastre ale cerului. Un stejar ale cărui rădăcini nu le-a putut niciodată strămuta.

Într-o lume în care ne regăsim din ce în ce mai greu și suntem epuizant antrenați în jocurile peride ale iluziei, George Apostu a fost poate ultimul dintre trimișii acestui secol care ne-a amintit că adevărata cale este legarea de sacru. Căci ce altceva poate să fie forma dacă nu un lăcaș de odihnă al spiritului mereu în reformă și mișcare. Un lăcaș nu oricum, ci doar așa cum mai poți afla doar în acele locuri

unde simbolurile sau inscripțiile geometrice mai dăinuie încă din respect sau din teama de a nu se rupe firul care ne leagă de trecut.

Astăzi sunt din ce în ce mai puțini acei care au reușit să creeze o mare operă legându-se puternic de izvoare și în același timp fiind ei înșiși oameni ai timpului lor.

Coborînd în universalitate dintr-un tren prăfuit și demodat, cu bagaje puține și o operă imensă în spate, George Apostu aducea cu sine sinteza celei mai bune tradiții a satului românesc. Franchețea, simplitatea și generozitatea rosturilor sale însă nu avea nimic exotic și desuet.

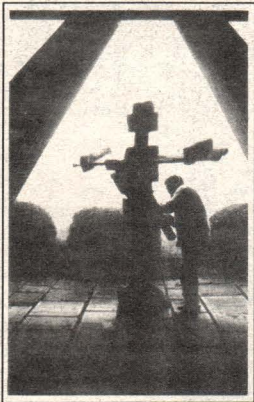
"Tată și fiu", "Lapona", "Fluturii", "Fructul soarelui", tot în atâtea variante câte materiale a avut la dispoziție artistul, sânt tronuri ale unui puternic spirit ce nu s-a desprins niciodată de izvoarele acestora ce adora șarpele cu cap de lup.

Pentru sculptorii din generația sa, Apostu a fost întodeauna umărul de care aveau nevoie la greu și partenerul de bucurie.

Dacă la Bacău există un centru de cultură căruea i s-a dat numele lui George Apostu, acesta nu există pentru a funcționa ca o casă memorială, pentru că cel mai bun lucru pe care noi îl putem face în memoria lui Apostu este să întreținem în această parte a lumii focul spiritului creator.

Simpoziioanele de sculptură, expozițiile de artă, bibliotecă, serile literare sau concertele sunt fapte care definesc din ce în ce mai mult un loc ce prinde rădăcini.

Dacă acesta rămâne curat și rodește depinde numai de noi.

ale omului și întorcindu-se, mereu, la marile, eternele teme biblice. Asta încercam sa facem și noi, acum, cîstindu-l prin aceasta pe înaintasul nostru de care ne leaga atatea lucruri de suflet.

La a treia ediție TABĂRA DE SCULPTURĂ PENTRU SPAȚIUL SPIRITUAL ȘI FIZIC - UN LOC CE PRINDE RĂDĂCINI

Ceea ce, într-un fel, mi se pare încă ciudat, pentru că a fost foarte apropiat și pentru că l-am cunoscut atât de bine, iar acum numele lui stă deasupra unei (unor) instituții.

SILVIU BEJAN (Piatra Neamț)

Acum vreo doi ani m-am mirat, pur și simplu, când am aflat că un astfel de sediu (cunoscut anterior ca o "casă de oaspeți" a tovarășilor), a devenit, prin voința unor oameni deosebiți, un centru de cultură. Și m-am bucurat apoi foarte mult venind să-l vizitez și văzând lucruri interesante; o dată am ajuns aici chiar cu una din clasele mele de liceu, la vernisajul unei expoziții. Cred că s-a găsit aici cea mai fericită soluție, în ideea de spațiu de interferență a artelor. De acum înainte, dacă e suflet, lucrurile merg de la sine, iar rezultatele apar în timp.

Cât despre tabăra în sine, am numai păreri bune. Deși eu nu am prea mers la astfel de manifestări,

acum am făcut un efort ca să rămân și să lucrez la Centrul "George Apostu", la un simpozion de sculptură care mi-a prilejuit o "întâlnire admirabilă" cu câțiva buni colegi.

TUDOR CATARAȘ (Chișinău)

Ideea de a face la Centrul Internațional de Cultură și Arte "George Apostu", o tabără de sculptură mi-a apărut de o mare generozitate și frumusețe. Drept pentru care m-am simțit onorat de invitația la această a treia ediție. Chiar așteptam ca nerăbdare un astfel de prilej, dornic să mă întâlnesc alți artiști, să-i cunosc îndeaproape și să comunic cu ei, să aflu ce gândesc și ce-i preocupă. Știu că sculptura românească e cunoscută în lume pentru valoarea ei de excepție și pentru mine a fost cum o ocazie fericită aceea de a vedea

AURELIAN BOLEA (București)

Ceea ce mă uimește pe mine este faptul că moldovenii l-au luat în brațe pe Apostu, așa cum numai ei știu să o facă, așa cum se împlină numai pe acest pămînt binecuvîntat. Pentru că oamenii de aici se pricep să-și prețuiască artiștii, să le cinstească memoria. E un lucru tare frumos, care ține aproape de un miracol.

În Moldova, Apostu a fost așezat pe un adevărat soclu din iubirea moldovenilor pentru artă și pentru cei mai buni slujitori ai ei. Așa se face că aici, la Bacău, există un centru de cultură care-i poartă numele, un liceu de artă, ceea ce-i de-a dreptul extraordinar.

Și cînd mă gândesc ce modest, ce simplu era Apostu ca om. Pentru mine el simboliza, de fapt, un tip anume de prietenie colectivă. Vă spun toate acestea ca să înțelegeți cît de frumoasă mi-a apărut ideea înființării unei tabere de sculptură la Bacău, care să se cheme tot "George Apostu".

MIHAI BEJENARU (Bacău)

Pentru mine, George Apostu a fost, în primul rând, un bun creștin. L-am cunoscut și pot sa spun ca el a fost cel care, prin puternica lui personalitate, atat de singulara, mi-a dat o directie de urmat in ceea ce ma stradiuam sa fac.

Sant, acum, intr-o tabara de sculptura care-i poarta numele si parca simt aripa ocrotitoare a genului lui blind si adevarat.

Asa ca vad aceste momente, in care lucrăm împreună, cativa sculptori din generatii diferite, ca o continuare fireasca a ceea ce ar fi vrut sa faca Apostu insusi: sa ciopileasca lemnul sau piatra si sa o insufleteasca cu gîndul si simțirea lui de bun creștin. Repetind mereu, cu ardoare, întrebările fundamentale

TRIPTIC PENTRU APOSTU

(urmare din pagina 7/7)

Apostu s-a afirmat ca cel mai autentic urmaș al lui Constantin Brâncuși. Amîndoi erau de obîrșie țărănească. Amîndoi au iubit arborii și pădurea, care au fost martorii în tradițiile, miturile și funcția magică a artei populare. Amîndoi au apăsătr, în operele lor, deplina identitate românească și vocația de universalitate, aducînd astfel un cîntec nou în lume.

Acum, cînd încerc să evoc figura lui George Apostu îmi dau seama că ceea ce am prețuit la el a fost omnia lui, firea lui dreaptă și bună, mîrînimia lui și darul prieteniei.

Știa să afle întodeauna gestul firesc și cuvintele potrivite pentru a ajuta pe cei care aveau nevoie de un sprijin și un îndrum.

L-am cunoscut cu vreo treizeci de ani în urmă, cînd urmă cursul meu de istorie a artei românești la Institutul de arte plastice N. Grigorescu din București. A evocat singur, în cuvinte mișcătoare, amînirea acestor lecții:

... așa cum au fost neuitatele cursuri și conferințe la care am asistat ca student: Tonitza, Luchian, Andreescu, Petrușcu, Pallady, Brâncuși, moemnte cînd carnetul de luat notițe devenea

inutil. Priveam cu ochii copiilor lui Tonitza smălțurile și tufănele care erau mai mult decît smălțuri și tufănele, erau lumea cu care veneam de acasă, partea aceea de lume adevărat de frumoasă pură și misterioasă. Ochii sînt ai prietenilor noștri rămași acasă, florile și fructele sînt ale grădinilor, cergile sînt cele cu care ne-am învelit, între care găseam căldură, odihnă și spațiu de a prelungi marile aventuri ale zilei. Lăutul lui Luchian era mai real decît lăuturile prin care treceam de voie de nevoie. Cerul era infinit, grădinile erau umblate, păduțile le-am încercat dar nu știam că sînt chiar atît de frumoase!

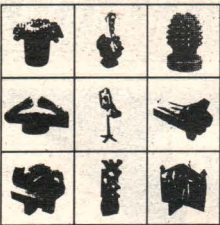
De atunci, din anii studenției lui Apostu, s-a înfruptat între noi o adevărată prietenie. De cîte ori trecea prin Paris, venea să mă vadă, iar din 1982, cînd s-a stabilit în Franța, și pînă la sfîrșit, ne-a reunit o înțelegere deplină și o adevărată căldură sufletească.

În ultimii doi ani am pierdut patru mari prieteni: pe George Apostu, pe Mircea Eliade, pe Vasile Drăguș și pe Constantin Noica. Fiecare mi-a îmbogățit viața prin darul neprețuit al unei adevărate prietenii. Fiecare m-a ajutat să înțeleg mai adînc rostul vieții, care se împlinește mai mult prin ceea ce dai decît prin ceea ce primești.

Și acum, în lumina amurgului, aștept înclînirea cu cei care m-au precedat pe drumul cel fără de întoarcere și a căror amintire mi-a rămas atît de dragă.

Paris, 1988

Centru Internațional de Cultură și Artă George Apostu
Bacău 1992

Simbolul purtător de sens

S-a afirmat mai demult - Călinescu dacă nu mă înșel - că nu poți fi cu adevărat singur decât alături de ceilalți. Observația este desigur, incitantă și întrucâtva adevărată, mai ales în cazul artiștilor condamnați oricum la soliloquiul de atelier și monologuri deseori egolare. O tabără de creație este, privită astfel, tot un fel de singurătate colectivă, de căutare și întâlnire a Sinelui. În raport cu cei din jur te poți defini mai bine, mai nunațat, îți poți permite aventura singurătății. Și totuși, într-o comunitate de artiști, fie ea și temporară, până și tăcerea este grăitoare și sugestivă. Motivul? Chiar și atunci când tac, artiștii tac despre același lucru. Și ce dialog mai profund poate avea loc decât între oameni ce poartă cu adevărat să tacă?

Am scris toate acestea, poate cu un ușor aer paradoxal, nu din dorința unor formulări eclatante, ci din nevoia de a sugera atmosfera taberei de anul trecut, atmosferă cu totul particulară prin calitatea gesturilor individuale, prin tonul general al rosturilor plastice. Vreme de câteva cesurii am urmărit spectacolul nașterii unor opere și am admirat, dintr-un colț discret, cum se plămădea o lume iscată din fantezia culorilor. Ideea prindea contur cu fiecare mușcătură de daltă, cu fiecare lovitură de bardă. Totul se consuma cu acea sfârșită lucrului simplu ca și cum un țaran de la munte cioplea nevăzut de nimeni stâlpii viitoarei sale case.

A sculpta ca și cum ai respira și totodată să crezi unui potențial privitor impresia să oficiezi un ritual străvechi ține de împlinirea unui destin. Un destin care amintește mereu de GEORGE APOSTU, cel sub al cărui semn se petrec toate la Centrul Internațional de Cultură și Artă ce-i poartă numele. Prin el, prin autoritatea valorii sale, lemnul s-a încărcat de spiritualitate, fiecare operă devenind, totodată, semn și însemn, trecând ființa neamului nostru din timp în durată.

Ceea ce a marcat expoziția ediției a doua a Taberei a fost, cred, preocuparea pentru definirea unei structuri volumetrice pliate pe similare structuri semantice. Fiecare imagine își află corespondent într-un simbol purtător de sens, într-o

expresie de tip metaforic, NICOLAE GHIAȚĂ, de pildă, ne sugerează ritmurile muzicale, origine ale Izvorului, ION DEAC BISTRITA interpretarea în registru antropomorf a unor elemente mobile cu un corect echilibru între static și dinamic. La rândul său, IONELA LAZUREANU realizează în Compoziție un mic spațiu de sacralitate într-un sanctuar sui generis, în timp ce GHEORGHE MUREȘAN valorifica cu sensibilitate reflecțiile suprafețelor într-un potențial dialog al dublului. Mai aproape de impulsurile și motivele artei populare, ȘERBAN CREȚOIU realizează sinteze personale și ION MIHELE preocupat de ceea ce el numește Fântâna poeziei. La rândul lor, SIMION MOLDOVAN și AUREL VLAD sunt atrași de concept prin caracterul penetrant al ideilor susținute prin analiza volumului. În fine, TACHE CORNELIU creează imaginea unui sarcofag august, mormânt și tron în același timp. Lucrarea nu este altceva decât un emoționant omagiu adus lui George Apostu. Sunt toate acestea, semn și însemn, bucurii ale împlinirii noastre prin frumos.

Valentin Ciuca

Impresii dintr-o expoziție de excepție "SEMNE CREȘTINE"

La Centrul Internațional de Cultură și Artă "George Apostu" își așteaptă vizitatorii o expoziție de excepție. "Semne creștine", căci așa se intitulă expoziția, a reunit, într-o aceeași sferă tematică, de recuperat și recuperatorie, artiști plastici băcăuani și din alte județe.

Am indentificat patru "porți" ale "Semnelor creștine", de pătruns cu sensibilitatea, emoția, conștiința

globală și specific estetică: a fișul expoziției (o deschidere deosebită, aparținând lui Mihai Chiuraru) și un colaj muzical (toaca, clopote, imnuri bizantine, Vangelis), facilitând actul intim al receptării estetice; semnul-rugăciune, locul estetic realizat de Geo Balint (trup de fărâșă reavănă așezat, cristic pe o uriașă pânză albă, din care grăul răsărise), loc de consacrare a comunicării artistice și în sfârșit, spațiul artistic explicit al "ferestrelor" plastice și obiectelor estetice.

Din "teritoriul" expresiv plastic, având ca puncte de plecare semne, personaje, evenimente creștine se impun atenției și interesului estetic lucrările și autorii lor: ipostaze Maicii cu pruncul, osaturii plastice ce-și găsesc desăvârșite armonii cormatice, ale lui ILIE BOCA; "Sfântul" CRISTINEI CIOBANU, o surprindere artistică aș spune de excepție, a smereniei, iubirii, iertării; "Pustnicii" lui MIHAI CHIURARU; o temă dragă autorului ce se află într-o cotinută limpezire și sublimare plastică, percutată estetic și din "trupul", "Toacă"; studiul elaborat "Sacrificiu" al lui OVIDIU MARCIUC, "trădează" gestualitatea de finețe și sensibilitate a grănicianului; o "Răstignire" în care Crist "șperge" materia plastică într-o mișcare tranzitorie către înviere-înălțare, aparținând unui plastician ce-și conturează personalitatea, IULIA DOARBES-MATEI; scenele sinteză semnate CARMEN GAINĂ, surprinzătoare prin pofta cu care autoarea "se aruncă" în spațiul pânzelor mari, forța exprimării și curajul cu care elaborează tehnici noi în visele sale biblice; ipostazele "Sihlei" ca spațiu al ascensiunii spirituale prezente cu acuratețe, tandre cromatică și armonie ulterioară estetică ale lui VASILE ULIAN; "glosările" plastice atente în jurul luminos al bisericii ca loc ales semnate IOAN BURLACU; originală contrapunctică decorativă în negru și auriu cu decuparea abia insinuată a semnelor creștine, aparținând lui DANY ZĂRNEȘCU; interceptările plastice date personajelor și simbolurilor religioase, "ferestre" deschise spre căutarea ființei creștine lucrări interesante semnate de LIVIU NEDELĂU, ȘTEFAN PRISTAVU, ION VĂSĂL, ION LAZUREANU, DIANA BĂRĂESCU, IULIA FILIMON.

Spațiul puternic spiritual al expoziției "Semne creștine" este desăvârșit de prezența volumelor și formelor, repere estetice ale sculpturilor, în lemn, marmură, alte materiale, aparținând talentaților artiști băcăuani, GHEORGHE ZĂRNEȘCU și MIHAI BEJENARU.

Cei care se află în refacere creștină și ar fi dorit s-o împlinescă prin estetic, cei care privesc valoarea unui act de cultură ar fi răsplătiți dacă s-ar aventura într-o după amiază toridă spre malul Bistriței, la Centrul de Cultură "George Apostu" pentru a vizita această expoziție.

LIDIA BLIDARIU

Remember

Moștenirea lui Apostu

Sculptura românească îi datorează enorm lui George Apostu dar ce anume și în ce măsură va fi întotdeauna greu de spus întrucât influența s-a produs la adinc, acolo unde lucrează cauzele mari ale creației. Apostu e unul din puținii noștri artiști despre care se poate afirma net că emana personalitate. În prezența sa simțea că tot ce ai gândit și crezut până în acel moment compoșă o revizuire, o reconsiderare plină de bărbăție, de bucuria sacrificiului. Aceasta e, probabil, cea mai importantă lecție pe care a susținut-o, prin exemplul atitudinii față de idee, Apostu: totul trebuie să fie așa cum e și, totuși, altfel. În opera sa timpul e factor cheie. Sculpturile sale nu sînt destinate integrării într-un spațiu și o natură ci într-un timp, unul continuu, care produce repede interpolară producției artistice contemporane în muzeul global al valoarelor cu marea eternului.

Într-un fel, Apostu a tins spre anonim. Tot ce a rămas obiect în urma lui nu are propriu-zis tușeu stilistic. Are însă mai mult: viu. Recunoști o sculptură de Apostu prin aceea că nimeni nu izbutește, în genul pe care nu-i tocmai greșit să-l numim "arhaizant", afla impresie de viu. Sculptura antică oferă acest paradox: cu cât o piesă e mai deteriorată, cu atât mai acută e senzația de concentrat vital. În muzeu, în secțiunile patrimoniului vechiului Egipt numără staturile începute și, dintr-un motiv obscur, neterminale. Se știe că arta egipteană e de la un capăt la celălalt un sumum de canoane. Un canon, oricât de drastic poate să pară celui din

afară, prezintă pentru, cel dinăuntru, din interiorul unei spiritualități, beneficiul că e înșutit firesc, precum limba maternă. Rigid pentru cel care umblă să-l descifreze, e plin de nuanțe, de posibilități pentru care-l stăpânește intim, în chip tradițional, îndeobște fără să-i conștientizeze sursele și forța. Neterminatul în sculptura antică e, pentru simțirea omului modern, ceva foarte sugestiv și misterios. Individul ajuns înaintea unui nefinit trăiește privilegiul accesului la mister. Asta se petrece și la înfățișarea cu o sculptură de Apostu. Construcție, până la punctul unde canonul (regula, principiul) devine sesizabil, e un definit de aici înainte. Ca și cum forma tinde să regăsească o matrice ancestrală. Lemnul, care a fost material predilect pentru Apostu, l-a ajutat să se facă repede subînțeles. Apostu nu-i un creator înțeles, unul care poate fi explicat. El e artistul acceptat, e pur și simplu artistul. Cum se întâmplă însă ca un om să fie socotit purtător de caracter al mai multor generații, iată un fapt pe cât de provocator, pe atât de greu de deșlucit.

Am fost în câteva rânduri în atelierul bucureștan al lui George Apostu. Avea voluptatea prieteniei și, totodată, a singurătății. Singur între prieteni. Nu căuta amiciția. Era cel căutat. Mediocrii se recunosc lesne datorită excesului de reprezentare. De regulă, plasticienii care nu sînt deloc siguri pe spusa lucrului lor insistă în lămuriri. Artiștii autentici sînt mai înțși existențe autentice bine așezate într-o matrice. Conversația cu Apostu nu avea nimic sentențios în ea.

Tudor Octavian

Grădina de la Băneasa

MINISTERUL CULTURII • DIRECȚIA PENTRU ADMINISTRAREA CENTRELOR DE CULTURĂ

Vitraliu

Director

GHEORGHE POPA

Redactor coordonator:

CARMEN MIHALACHE

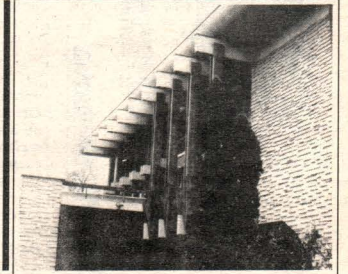
Centru Internațional de Cultură și Artă
"GEORGE APOSTU"

Bacău - Str. Crîngului nr. 18 cod 5500

Tel.: 093-14.55.15; Telefax: 093-13.42.68

Consiliu artistic:

Rodica Mihaela Cadet, Rodica Cantemir,
Elena Cătuneanu, Viorel Cojan (foto)

Rampa și Ecranul - Vitraliu

Trimestrul IV 1993